

De Raad voor Werk en Inkomen is het overlegorgaan en expertisecentrum van werkgevers, werknemers en gemeenten. De RWI doet voorstellen aan de regering en andere partijen over het brede terrein van werk en inkomen. Doel van deze voorstellen is een goed functionerende arbeidsmarkt te bevorderen. Het vergroten van de transparantie van en het verbeteren van de kwaliteit op de re-integratiemarkt behoren eveneens tot de kerntaken van de RWI. Kijk voor meer informatie op www.rwi.nl.

Werk biedt perspectief, maar niet automatisch en niet voor iedereen

Werk moet lonen. Daar is iedereen het over eens. Een voltijd baan moet voldoende inkomen opleveren om volwaardig aan de samenleving deel te kunnen nemen. Betaald werk wordt daarom gezien als de beste weg uit armoede. Betaald werk biedt, naast een gegarandeerd inkomen, ontplooiingskansen. Dit maakt verdere inkomensverbetering veelal mogelijk.

Toch blijkt het in de praktijk niet vanzelfsprekend dat mensen met een betaalde baan de armoedegrens overstijgen. De RWI wil aandacht vragen voor het vraagstuk van de werkende armen en publiceerde in februari de analyse 'Werkende armen'.

Of er (beleidsmatig gezien) sprake is van armoede, wordt bepaald door de gehanteerde armoedegrens. Instanties als het CBS en het SCP hanteren meerdere armoedegrenzen, waarbij armoede wordt gemeten op individueel en huishoudniveau. De RWI kiest, net als het CBS en het SCP, voor de volgende definitie van werkende armen: werkende armen zijn mensen met betaalde arbeid en een huishoudinkomen onder de armoedegrens. Omvang en samenstelling van het huishouden zijn hiermee bepalend voor de hoogte van het inkomen waaronder voor het betreffende huishouden sprake is van armoede. Dit betekent dat ook werknemers met een inkomen boven het wettelijk minimumloonniveau betiteld kunnen worden als werkende armen, onder andere bij relatief grote gezinnen.

Opvallend is dat binnen de totale groep armen (werkenden, uitkeringsgerechtigden en gepensioneerden) het aandeel werkenden het afgelopen decennium is gegroeid. Deze groep vormt inmiddels meer dan de helft van het totale aantal armen. Op basis van Europese statistiek is het aantal werkende armen in Nederland overigens relatief laag.

De verwachting is dat het aantal werkende armen de komende jaren verder zal stijgen. Er bestaat immers een reële kans dat als gevolg van de economische crisis binnen steeds meer huishoudens een van de twee inkomens geheel of gedeeltelijk wegvalt, of

dat het enige inkomen lager wordt. Hierdoor groeit de kans dat meer huishoudens, al dan niet tijdelijk, in een situatie van werk en armoede terechtkomen.

Wie zijn nu de werkende armen in Nederland? Werkende armen verkeren vaak in een situatie waarin meerdere risicofactoren samenkomen. Voor een deel hangen deze samen met de arbeidsmarkt, voor een ander deel met meer persoonlijke omstandigheden. Wat arbeidsmarktfactoren betreft gaat het niet zelden om werknemers die in deeltijd werken, vaak ook met een flexibel contract. Doordat ze vaak een lage opleiding hebben, moeten ze genoeg nemen met laaggekwalificeerde arbeid, waaraan ook een relatief laag salaris verbonden is. Persoonlijke omstandigheden die een risico betekenen voor de combinatie van werk en armoede zijn zaken als een scheiding, zorg voor kinderen of een zieke, of een arbeids-handicap.

De dynamiek binnen de groep werkende armen is groot. Slechts een klein deel van de huishoudens die langdurig arm is, heeft een inkomen uit arbeid. Daaruit kan de conclusie worden getrokken dat werkenden – in vergelijking met uitkeringsgerechtigden en gepensioneerden – een grotere kans hebben om uit de armoede te raken. Werk biedt dus perspectief, maar niet automatisch en niet voor iedereen. Om meer werkende armen perspectief te bieden op een duurzame ontsnapping aan de armoede zijn kansen in

het werk van belang. Denk daarbij aan zaken als kwalificatieverbetering (zoals scholingsmogelijkheden), het vergroten van kleine deeltijdbaantjes en de mogelijkheid om een carrièrestap te kunnen zetten, wanneer de bestaande functie weinig perspectief meer biedt.

Het is belangrijk dat als het aantal gewerkte uren binnen een huishouden toeneemt, ook daadwerkelijk ervaren wordt dat werk loont. Dat klinkt logisch, maar is in de praktijk niet altijd vanzelfsprekend. Dit komt doordat bij een stijging van het inkomen de aanspraken op inkomensafhankelijke regelingen afnemen: de zogenoemde armoedeval.

Inkomensafhankelijke regelingen zijn echter van groot belang om armoede te bestrijden. Zij zijn bedoeld om huishoudens met lage inkomens financieel te ondersteunen in bijvoorbeeld de kosten van huur, zorg of maatschappelijke participatie. Om ervoor te zorgen dat iedereen die recht heeft op inkomensondersteuning, die ondersteuning ook krijgt, hebben veel gemeenten en de SVB de afgelopen tijd initiatieven genomen om niet-gebruik tegen te gaan. Dat kan worden toegejuicht.

De analyse 'Werkende armen' is te vinden op www.rwi.nl.

Bert Doek en Paul van Kruijning
Adviseurs Beleid Raad voor Werk en Inkomen